

Balkonghage: Landskapsarkitekt Takeshi Nagasaki har laget et miniatyrlandskap av en snødekket skog på balkongen til Rie Tsutikawa.

Hageharmonii

Japanske hager stammer fra en 800 år gammel munketradisjon. Men det er mulig å lage sin egen variant, også i Norge.

TEKST: KAIA ERIKSEN FOTO: NINA HANSEN

I andre byer setter man seg på balkongen med en kopp te. Sånn er det ikke her, sier landskapsarkitekt Takeshi Nagasaki.

I et fornemt boligstrøk i Tokyo har han fått gjøre hva han vil med balkongen til Rie Tsutikawa. Resultatet ble en balkong som ikke først og fremst er ment til å oppholde seg på.

– Japanere liker å se ut av store vinduer. Det gir dem følelsen av å være ute når de er inne. Denne balkongen skal bare sees, forklarer Takeshi, mens han tar på seg de framsatte slippersene i Tsutikawas entre.

Vinduer fra gulv til tak gir god utsikt til balkonghagen både fra kjøkkenbordet og sofaen.

– Jeg har stor glede av balkongen. Han gjorde en god jobb, sier Tsutikawa, og setter med forsiktige, kontrollerte bevegelser fram te og japansk godteri laget av bønner.

Hvitmalte planker, rullestein, tørket papyrus og tre lykter utgjør balkonghagen. I tillegg til en grønn plante.

– Egentlig synes jeg ikke den planten passet inn, sier landskapsarkitekten.

– Men det er også det jeg liker med hager. De endrer seg hver dag, hvert år. Det samme gjør behovene til kundene. Prosessen med å lage en hage blir aldri ferdig.

Løsningen på planteutfordringen ble å designe en potte som passet inn i det øvrige balkongtemaet.

– Potta har blitt et element som skaper sammenheng mellom lyktene og de andre materialene. Den er laget av stål og reflekterer balkongen på en naturlig måte. Planten ble et kompromiss, sier Takeshi, og ser på Tsutikawa som nikker bekreftende mens hun smiler.

Landskapsarkitekten inspiserer balkonghagen en gang i året. Det er ti år siden den ble bygget. Det første Takeshi gjorde, var å møte Tsutikawas interiørarkitekt.

– Vi snakket om hva Tsutikawa trengte, så valgte jeg materialer utifra bilder av interiøret. Den hvite sofaen og de brune putene skulle stå nærmest vinduet, så det ble naturlig å velge de fargene. Det var viktig for meg at møblene passet sammen med balkonghagen.

Tsutikawa ville skape et rom som var naturlig, flatt og skulpturelt. Det skulpturelle har han fått inn ved å designe

Naturtolkning: Japanske hager er miniatyrlandskap som gjengir naturen på en poetisk måte.

JAPANSKE HAGER I NORGE

- ▶ Bytt ut det eksotiske med norske alternativer; strå, søtmispel, einer, lyng, furu og bregner.
- ▶ Knus stein for å få de riktige fargenyansene på sanden.
- ▶ Vann har mange estetiske kvaliteter og fungerer som speil.
- ▶ Lag skulpturelle elementer og komposisjoner av stein.
- ▶ Ikke bruk materialer i dårlig kvalitet.
- ▶ Husk at målet med hagen er at den skal være tidløs.
- ▶ Alle elementer må fungere som helhet.
- ▶ Velg planter som er fine hele året.

Kilde: Anleggsgartner Åsmund Bergwitz

Kunstferdig: Zen-prest og landskapsarkitekt Shunmyo Masunohar har laget denne hagen på den canadiske ambassaden i Tokyo.

sine egne kvadratiske lykter, av frostet glass.

– Lys er veldig viktig, men jeg ville ikke at det skulle være for mye lys.

Takeshi har laget zen-inspirerte hager i India, England og Spania.

– Jeg jobber alltid konseptuelt og metaforisk, forteller han.

– Men for å være helt ærlig har det hendt at jeg finner på konseptet etter at jeg har laget hagen.

Det var zen-buddistiske munkene som først begynte å utforme japanske hager. Hagene skulle symbolisere paradiset og livets gang. Den 800 år gamle tradisjonen blir fortsatt ansett som en kunstart i hjemlandet, og er kjent for sitt perfektionerte, detaljerte uttrykk, med sand raket i sirlige mønstre satt sammen med kraftig stein og mose. I dag finnes det hager med zen-buddhistiske elementer i private hjem og parker over hele verden.

I Norge har anleggsgartner Åsmund Bergwitz spesialisert

seg på japanske hager tilpasset norske forhold. Akkurat nå jobber han med en japansk hage på Drammens Museum som kommer til å åpne i 2013.

– Ikke tenk at det skal være så eksotisk, bruk den norske fjellheimen. Det er ingen grunn til å bruke bambus i Norge, finn et norsk alternativ, oppfordrer han.

Når det gjelder hagens åndelige betydning, føler Bergwitz at han etter 20 års arbeid med denne delen av hageutformingen fortsatt bare pirker i overflaten,

– Det er et felt man aldri vil være i nærheten av å bli ferdig med. Det handler blant annet om vår tilhørighet til naturen. I vellykkede japanske hager opplever jeg den tilhørigheten - et sted jeg kan hvile hodet og tankene. De hagene er proposjonert så mennesker trives med dem. Det er noe som stemmer.

Likevel føler han at han opplever den dypere symbolikken med hagene hele tida. For Åsmund har det aldri vært en fasit på hva en japansk hage skal inneholde eller hvordan den skal se ut.

Urban hage: Hamarikyu-parken ved Sumida-elva i Tokyo er et populært re- kreasjonsmål. Her kan du overvære en ekte, japansk tesermoni.

Treformasjoner: Gartnerne i japanske hager jobber møysommelig for å få trærne til å vokse skulpturelt.

Vandrehage: De fleste hager av denne typen ble bygget i edo-perioden (fra 1603-1868). I dag er de fleste omgjort til offentlige parker.

Like viktig som de japanske hagenes vakre ytre, er hagens åndelige betydning.

ÅSMUND BERGWITZ, ANLEGGSGARTNER

– Når du lager en vellykket japansk hage, jobber hjernen din av seg selv med symbolikken. Det er som å male et abstrakt bilde. Noe minner om et fjellandskap du er spesielt glad i, en stein som kaster skygger ligner på noe fra et Kittelsen-maleri, en rot ser ut som et troll.

Det er den zenbuddhistiske presten Såzen Larsen Kusano fra Kristiansand enig i. Han var bosatt i Japan i 13 år, hvorav fire år var arbeid og studier i zenbuddhistiske klostre. Hagearbeid var en viktig del av hverdagen.

– En zenhage er en zenhage uavhengig av om den ligger ved et universitet, et tempel eller et hotell. Det viktige med en zenhage er å gi folk noe de liker å se på, inspirasjon og muligheten til å reflektere rundt det de ser, sier han.

For Såzen var hagearbeid del av en spirituelle trening.

– Det handler om å være i øyeblikket, oppmerksomt og tilstedeværende. Hvis du raker i to minutter kan du enten tenke, nå er den jobben gjort, eller se på det som en to minutters meditativ handling.

Anleggsgartner Åsmund Bergwitz vurderte å omskolere seg nesten med en gang han var ferdig med studiene og klar til å starte sitt yrkesliv som anleggsgartner, nettopp fordi han synes de norske hager mangler estetikk.

– Jeg synes ofte de var overgrodde og manglet formspråk. Plantene slo hverandre i hjel og alt var så «fluffy», sier Åsmund.

Så bestemte han seg for å se nærmere på japanske hager.

– Jeg ble dypt fascinert. Den følelsen sitter i meg fortsatt. Jeg blir bare mer og mer gira.

Nå tenker han hage som kunstform hver dag. Perspektiv, kontrast, komposisjon, tydelig, rent og enkelt er noen av mantraene.

– Det varme mot det kalde, det gamle mot det unge, det sterke mot det rolige. Det blir så energirike komposisjoner. Den balansen kunne man med stor fordel arbeidet mer bevisst med i norske hager.

kae@dagbladet.no